

УДК 373. 3. 091. 321

М.Є. Тизьо

магістрантка факультету педагогіки і психології Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка, *marytyzyo@gmail.com*

ОЦІНЮВАННЯ ПРОФЕСІОНАЛІЗМУ ВЧИТЕЛЯ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ З ВИКОРИСТАННЯМ ТЕСТОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ЗАКЛАДІ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ

Професіоналізм вчителя сьогодні став об'єктом пильної уваги суспільства у зв'язку із запровадженням Концепції Нової української школи та реалізацією процедури сертифікації педагогів. Відтак, перед керівниками закладів загальної середньої освіти стоїть важливе завдання – не тільки підготувати учителя до сертифікації, але й дати йому можливість спробувати пройти тестування безпосередньо у закладі.

Коли керівник проектує шлях розвитку професіоналізму вчителя, він повинен враховувати багато факторів, серед яких: специфіка предмета, який вчитель викладає; досвід роботи педагога; уміння користуватися комп'ютерними технологіями.

Професійна компетентність є відомим поняттям і в загальному розумінні означає певну обізнаність, авторитетність і кваліфікованість фахівця.

А. К. Маркова вважає професійно-компетентною таку роботу, у якій вчитель на достатньо високому рівні здійснює педагогічну діяльність, педагогічне спілкування, реалізовує свою особистість, досягає високих результатів у навченості та вихованості школярів. При цьому, компетентність учителя визначає також співвідношення у його реальній праці власних професійних знань та умінь, з одного боку, і професійної позиції, психологічних якостей – з іншого [2].

Загалом, *професійну компетентність педагога* розуміють як складне утворення, як велику сукупність різних видів викладацької діяльності, яка здійснюється в межах закладу освіти відповідно до

державних стандартів. Також складовою такої компетентності вважають самоосвітню діяльність вчителя, яка сприяє постійному розвитку професіоналізму.

Попри розмаїття трактувань, поняття *компетенції* широкому загалу зрозуміле. *Компетенції* – відчужена від суб'єкта, наперед задана соціальна норма до освітньої підготовки (учня чи вчителя), необхідна для його якісної продуктивної діяльності в певній сфері. Результатом набуття компетенцій є *компетентність* [1, с. 409].

Розрізняють управлінську та педагогічну компетентність. В. І. Маслов, визначає *компетентність керівника* навчального закладу, як «сукупність знань, вмінь, необхідних для виконання конкретних посадових функцій, що відображають головні напрями змісту роботи педагогічного колективу та відповідні їм види і форми управлінської діяльності згідно з повноваженнями керівника». Автор включає у модель посадово-функціональної (професійної) компетентності такі складові: концептуальну, нормативно-правову, змістову, організаційно-технологічну, оціночно-аналітичну (діагностичну) [3, с. 118-119].

Педагогічна діяльність вчителя початкової школи має специфічний зміст, що зумовлено особливостями формування та розвитку пізнавальних інтересів учнів, емоційно-вольової та мотиваційної сфери, особливостями поведінки, яка стає домінуючою. Специфіка оцінювання професійної компетентності вчителя початкових класів пов'язана з тим, що оцінювання здійснюється не лише у межах програми за якою працює вчитель, але й піддається оцінюванню, загальний розвиток і рівень педагогічної культури.

Для використання тестів керівник закладу спочатку повинен укласти модель компетентності, яка б містила три складові:

- *ключові компетентності*, до яких відносять уміння педагога пояснювати, аналізувати підручник, налагоджувати зв'язок, добирати літературу, перевіряти зошит, визначати головне, ставити акцент на навчальному матеріалі, працювати самостійно, виявляти ініціативу, брати на себе відповідальність, здатність засвоювати знання, бути соціально-активним;

- до *базових педагогічних компетентностей* належать: *інформаційна* компетентність, яка визначає вміння відбирати,

аналізувати та інтерпретувати інформацію; *комунікаційна* компетентність, в яку входить здатність вчителя налагоджувати комунікацію з учнями та батьками, здатність виступати на нарадах, здатність брати участь у дискусії, а також слухати та розуміти співбесідника; *продуктивна* компетентність – це вміння працювати, отримувати результат, розподіляти свої зусилля для виконання поточних завдань та досягати цілей кожного уроку та викладання курсів зокрема; *психологічна* компетентність – це здатність розпізнавати такі психічні процеси учня як образне сприйняття, запам'ятовування, увагу, емоційність, імпульсивність, логічне і наочно-образне мислення та характер пізнання світу;

– *спеціалізовані* компетентності – це набір знань, умінь та навичок, які дозволяють вчителю виконувати різні види викладацької діяльності. Наприклад, методична компетентність, яка дозволяє вчителю правильно будувати структуру уроку, структуру виховного заходу, батьківських зборів, здійснювати науково-пошукову роботу, структурувати навчальний матеріал, дозувати домашнє завдання, змінювати різні види навчальної діяльності. До спеціалізованих компетентностей належать також володіння змістом навчальних предметів, постановка цілей уроку та всіх заходів, володіння сучасними технологіями навчання і виховання; здатність будувати ефективну взаємодію з учнями під час уроку; схильність до інноваційної діяльності і постійна потреба компенсування знань.

Для здійснювання процесу оцінювання професійної компетентності учителя початкових класів із застосуванням тестових технологій керівник закладу повинен побудувати наступний алгоритм:

1. Повідомлення педагогів про процедуру оцінювання та окреслення плану дій.
2. Вибір педагогів, які будуть підлягати оцінюванню та отримання їх персональної згоди.
3. Організація семінару для педагогів, використання тестів у навчальному процесі початкової школи.
4. Відбір експертної групи, яка буде укласти тестові завдання для оцінювання професіоналізму вчителя.

5. Пошук наукової літератури та Інтернет-ресурсів з метою виявлення специфіки тестових технологій.

6. Збір пробних тестів укладених науковцями та педагогами для оцінювання професіоналізму вчителя.

7. Аналіз адаптації та відбір тестових завдань для оцінювання професіоналізму вчителя.

8. Проведення пробних тестувань на групі педагогів, які не будуть підлягати оцінюванню з метою визначення надійності тестових завдань.

9. Підготовка процедури тестування, проведення для педагогів лекцій та семінарів з питань, які будуть використовуватись у тестових завдань.

10. Організація процедури тестування.

11. Аналіз та інтерпретація отриманих даних за певними критеріями.

12. Ознайомлення педагогів з результатами оцінювання. Робота над типовими помилками.

Отже, оцінювання професійної компетентності вчителів початкових класів є доволі складною процедурою, яка потребує наявності у керівника таких знань: теорії оцінювання, теорій тестів, методів аналізу та інформації; знання комп'ютерних технологій, методів аналізу та інтерпретації результатів оцінювання. Але саме такий підхід робить процедуру оцінювання самокритичною і об'єктивною.

Використана література

1. Енциклопедія освіти / *Академія пед. наук України*; головний ред. В. Г. Кремень. К.: Юрінком Інтер, 2008. 1040 с.

2. Маркова А. К. Психологические критерии и ступени профессионализма учителя. *Педагогіка*. 1995. № 6. С. 55–56.

3. Маслов В. І., Боднар О.С., Гораш К.В. Наукові основи та технології компетентного управління загальноосвітнім навчальним закладом: моногр. Тернопіль: Крок, 2012. 320 с.